

NHỮNG KHÓ KHĂN VÀ GIẢI PHÁP TRONG VIỆC DẠY VÀ HỌC TỪ VỰNG TIẾNG ANH CHUYÊN NGÀNH

Nguyễn Văn Anh

Bộ môn Ngoại ngữ - Trường Đại học Dược Hà Nội

Tóm tắt: Việc nắm vững vốn từ vựng tiếng Anh đóng vai trò quan trọng đối với cả người học tiếng Anh như ngôn ngữ thứ hai (ESL) và người học tiếng Anh như ngoại ngữ (EFL), cũng như những người có mục tiêu học tiếng Anh chuyên ngành (ESP). Bài viết giới thiệu những khó khăn trong việc học và giảng dạy từ vựng trong bối cảnh tiếng Anh chuyên ngành. Cuối cùng, bài viết đưa ra các đề xuất và những lưu ý cụ thể về cách xử lý từ vựng trong cả hai bối cảnh EFL và ESP tại Trường Đại học Dược Hà Nội.

Từ khóa: Học và giảng dạy tiếng Anh, học từ vựng, giảng dạy từ vựng, chiến lược học từ vựng, tiếng Anh chuyên ngành (ESP).

DIFFICULTIES AND SOLUTIONS IN TEACHING AND LEARNING ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES (ESP) VOCABULARY

Nguyen Van Anh

Department of Foreign Languages - Hanoi University of Pharmacy

Abstract: The mastery of English language vocabulary is vital for both ESL and EFL learners along with those who are aiming to learn English for Specific Purposes (ESP). This paper introduces difficulties in learning and teaching vocabularies in ESP. The paper concludes by providing suggestions and specific considerations and in how to deal with vocabulary within both EFL and ESP contexts at Hanoi University of Pharmacy.

Key words: English language learning and teaching, vocabulary learning, vocabulary teaching, vocabulary learning strategies, ESP.

Nhận bài: 20/01/2025

Phản biện: 21/02/2025

Duyệt đăng: 25/02/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Tiếng Anh được coi là ngôn ngữ đầu tiên được sử dụng trên toàn thế giới và được sử dụng rộng rãi tại nhiều quốc gia. Vì vậy, Tiếng Anh sớm đã trở thành ngôn ngữ của kinh doanh và công nghệ, y học, dược học và nhiều lĩnh vực khác. Tuy nhiên trong quá trình giảng dạy và học tiếng anh chuyên ngành luôn tồn tại một số khó khăn đặc biệt là việc dạy và học từ vựng chuyên ngành. Để có một cái nhìn bao quát hơn về vấn đề dạy và học từ vựng tiếng Anh chuyên ngành ở các trường đại học nói chung và đại Học Dược Hà Nội nói riêng, bài biết này xin được tập trung vào một số vấn đề sau:

- Những khó khăn gì thường gặp trong quá trình giảng dạy và học Tiếng Anh chuyên ngành?
- Giải pháp cho việc học từ vựng chuyên ngành là gì?

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1 Cơ sở lý thuyết

Trên thực tế việc học từ vựng trong Tiếng Anh chuyên ngành là vấn đề được tập trung nhiều nhất. Tuy nhiên sinh viên học Tiếng Anh như ngôn ngữ thứ hai (ESL) hay như là một thứ tiếng nước ngoài (EFL) thường gặp phải rất nhiều khó khăn. Ngoài ra, các nghĩa khác nhau trong từ điển sẽ gây ra một số khó khăn trong lựa chọn nghĩa phù hợp với chuyên ngành mà sinh viên đang theo học. Thông

qua các tình huống, ngữ cảnh cụ thể thì sinh viên mới có thể hiểu đúng nghĩa của từ vựng trong lĩnh vực Dược học, y học, tài chính... Hơn nữa, Tiếng Anh chuyên ngành vẫn còn mới đối với nhiều sinh viên nên việc tiếp cận phương pháp giảng dạy của giảng viên với nhiều hoạt động khác nhau cho mục đích đọc, viết và từ vựng là rất quan trọng.

Trong thực tế, Tiếng Anh chuyên ngành (ESP) khác với tiếng Anh cơ bản. Sự khác biệt quan trọng nhất nằm ở sinh viên và mục đích học Tiếng Anh của họ. “Sinh viên của chương trình Tiếng Anh chuyên ngành (ESP) thường đã được làm quen với Tiếng Anh ở các cấp học thấp hơn và đang học ngôn ngữ này để sử dụng trong chuyên môn và thực hiện một chức năng cụ thể liên quan đến công việc”(Fiorito:2013).

2.2. Những khó khăn trong quá trình giảng dạy và học Tiếng Anh chuyên ngành

Một chương trình Tiếng Anh chuyên ngành (ESP) được xây dựng dựa trên sự đánh giá về mục đích sử dụng là gì và nhu cầu ra sao. Vì vậy, Tiếng Anh chuyên ngành (ESP) tập trung nhiều hơn vào ngôn ngữ trong ngữ cảnh hơn là giảng dạy ngữ pháp và cấu trúc ngôn ngữ. Tiếng Anh chuyên ngành (ESP) tập trung, không phải vào việc giảng dạy Tiếng Anh như một môn học, mà

tập trung vào nhu cầu hoặc sở thích thực sự của sinh viên. Tuy nhiên, Robison (1989), mô tả Tiếng Anh chuyên ngành (ESP) như một loại ELT và định nghĩa nó là: “Học ngôn ngữ theo định hướng mục tiêu”, nghĩa là sinh viên nên có một mục tiêu cụ thể trước khi tham gia khoá học. Họ sẽ có động lực để học và với kiến thức nền tảng chuyên ngành sẵn có sinh viên dễ dàng đoán được các ý nghĩa của từ vựng trong ngữ cảnh của bài đọc. Từ đó tư duy đoán nghĩa sẽ được vận dụng triệt để trong quá trình học Tiếng Anh chuyên ngành.

Nguồn gốc của Tiếng anh chuyên ngành (ESP) và sự phát triển của nó gắn liền với sở thích của sinh viên trong các chuyên ngành cụ thể khác nhau: Tiếng Anh luật, Tiếng Anh ngành khách sạn, Tiếng Anh dùng trong lĩnh vực y và dược... Robinson (1989: 396) nói rằng “sinh viên học Tiếng Anh chuyên ngành (ESP) không phải vì họ quan tâm đến ngôn ngữ Tiếng Anh mà vì họ phải thực hiện một nhiệm vụ nào đó bằng Tiếng Anh. Tiếng Anh của họ phải đạt trình độ nhất định mới có thể tham gia lớp học Tiếng Anh chuyên ngành”.

Hutchinson và Watters, (1992,6), nói rằng “sinh viên biết rõ lý do tại sao họ nên học ngôn ngữ”. Đây là một lợi thế lớn ở cả hai phía, sinh viên học Tiếng Anh chuyên ngành (ESP) sẽ đạt được cùng lúc cách khai thác tài liệu thuộc lĩnh vực nghiên cứu của ngành mình, vì vậy, sinh viên có động lực tham gia tích cực các hoạt động ngôn ngữ trong tiết học. Hutchinson và Watters (1998) nhấn mạnh rằng Tiếng anh chuyên ngành (ESP) là một cách tiếp cận chứ không phải là sản phẩm.

Giảng viên dạy Tiếng Anh chuyên ngành (ESP) phải đóng nhiều vai trò như lên đề cương chi tiết cho các khóa học, đặt mục tiêu học tập, thiết lập môi trường học tập tích cực trong lớp học và đánh giá sự tiến bộ của sinh viên.

Một giảng viên đã có kinh nghiệm giảng dạy Tiếng Anh như ngôn ngữ thứ hai (ESL) có thể khai thác kiến thức nền tảng của mình về giảng dạy ngôn ngữ vào giảng dạy Tiếng Anh chuyên ngành. Tuy nhiên, giảng viên đó sẽ cần nhờ đến các chuyên gia nội dung để có được giúp đỡ trong việc thiết kế các bài học phù hợp với lĩnh vực hoặc chủ đề mà cô ấy đang giảng dạy.

Sinh viên học Tiếng Anh chuyên ngành (ESP) đặc biệt có khuynh hướng tập trung vào ý nghĩa của từ trong lĩnh vực chuyên môn. Tiếng Anh chuyên ngành không nên được giảng dạy như một môn học tách biệt với việc sử dụng thực tế, cũng không phải là một kỹ năng hay thói quen một cách

máy móc. Ngược lại, Tiếng Anh nên được đặt vào trong các ngữ cảnh xác thực để giúp sinh viên làm quen với những cách cụ thể mà ngôn ngữ được sử dụng trong các lĩnh vực chuyên môn hoặc công việc của mình.

Do số lượng từ vựng nhiều, theo Nation và Meara (2002): “ Sinh viên học Tiếng Anh gặp nhiều khó khăn trong việc cố gắng học tất cả các từ khó hoặc từ chuyên ngành chủ yếu được tìm thấy trong văn bản viết. Họ cũng cảm thấy khó sử dụng các từ trong ngữ cảnh phù hợp và truyền tải thông điệp của mình. Hơn nữa, sinh viên cũng bị hạn chế tiếp cận với các loại tài liệu mà họ có thể đọc mà không gặp bất kỳ khó khăn nào. Do vậy giảng viên không thể đặt kỳ vọng cao vào sinh viên của mình vì khối lượng từ vựng Tiếng Anh quá lớn”.

2.3. Phương pháp giảng dạy từ vựng

Xem xét mức độ phức tạp của việc học từ vựng, việc giảng viên dạy tất cả các khía cạnh của từ vựng và toàn bộ các dạng từ vựng xuất hiện trong tài liệu học tập cho sinh viên là một kỳ vọng không hợp lý. Thay vào đó, sinh viên nên được khuyến khích học cách tiếp tục tự mình mở rộng từ vựng sau khi phát triển mức độ từ vựng cơ bản. Gairns và Redman (1993) khẳng định rằng việc tự học từ vựng của mỗi cá nhân không chỉ mang lại nhiều ích lợi hơn đối với việc học của chính các sinh viên mà còn có thể giúp sinh viên tập trung vào nhu cầu riêng của mỗi cá nhân. Do đó giảng viên nên khuyến khích sinh viên phát triển các chiến lược học từ vựng của riêng họ, bao gồm các chiến lược đoán, dùng từ điển và ghi nhớ (Gu và Johnson, 1996). Sinh viên có thể được hướng dẫn và đào tạo để phát triển các chiến lược này trong thời gian học tập độc lập của họ. Sau đây là một số chiến lược học và dạy từ vựng có thể áp dụng:

2.3.1. Phương pháp đoán từ theo ngữ cảnh

Phỏng đoán nghĩa của từ dựa theo ngữ cảnh thông qua các manh mối trong ngữ cảnh là cách học rất hữu dụng. Có ba cách để đạt được điều này. Đầu tiên, giảng viên nên hướng dẫn cho sinh viên các chiến lược đoán từ thông qua ngữ cảnh bằng việc lấy một đoạn Tiếng Anh chuyên ngành làm mẫu cho sinh viên. Gạch chân hoặc bôi đen các từ mới yêu cầu sinh viên đoán. Việc đoán nghĩa thông qua ngữ cảnh của một số câu gần đó giúp sinh viên dễ tiếp cận hơn. Thứ hai, tỷ lệ từ chưa biết được đoán trong văn bản không được vượt quá 10%. Tốt nhất giảng viên nên đưa các tài liệu dễ hiểu và hướng dẫn sinh viên tới các văn bản

mà mỗi cá nhân có thể hiểu được trên 90%. Cuối cùng, sinh viên nên được dạy và thực hành các kỹ năng để giúp xác định những gì có thể học được từ ngữ cảnh, phát hiện được các cụm từ và các dạng thức khác nhau của một từ. Trong chuyên ngành được kỹ năng này rất quan trọng vì có rất nhiều từ khi tra từ điển không thể tìm được nghĩa tương ứng mà nghĩa thực tế do ngữ cảnh quyết định.

Ví dụ: “Toxicology is the branch of pharmacology that deals with the undesirable effects of chemicals on living systems, from individual cells to complex ecosystems.” Từ “deals with” trong ngữ cảnh này có nghĩa là nghiên cứu. Có rất nhiều câu sinh viên phải có kiến thức nền tảng về chuyên ngành thì mới có thể hiểu được. Trong câu: “A home remedy is a treatment to cure a disease or ailment that employs certain spices, vegetables, or other common items.” từ “employs” có nghĩa là phối hợp sử dụng...

2.3.2. Phương pháp ghi nhớ

Các chiến lược ghi nhớ liên quan đến việc liên hệ từ cần nhớ với một số kiến thức đã học trước đó, điều đó tạo điều kiện thuận lợi cho việc lưu trữ và truy xuất từ. Hình dung là một chiến lược ghi nhớ đặc biệt hiệu quả. Như Nattinger (1988) đã quan sát, “các từ trong từ điển tư duy của chúng ta gắn liền với nhau không chỉ bởi nghĩa là hình thức và âm thanh mà còn bởi hình ảnh.” Do vậy đối với một số từ vựng trong chuyên ngành được giảng viên thường dùng những hình ảnh minh họa giúp sinh viên có cách liên tưởng để có thể nhớ dễ hơn.

2.3.3. Phương pháp học các phụ tố

“Một chiến lược phổ biến khác mà sinh viên có thể học để phát triển vốn từ vựng là kiến thức về các phụ tố” (Nation 1990; Bauer & Nation 1993). Trong từ vựng tiếng Anh, một nhóm tương đối nhỏ các phụ tố hữu ích và dễ tiếp cận nên được giới thiệu cho sinh viên khi họ đạt trình độ ngôn ngữ phù hợp. Ví dụ, những sinh viên ở trình độ trung cấp có thể bắt đầu bằng các phụ tố như, --able, --er, un--, --tion, v.v. Một khía cạnh quan trọng trong việc giúp sinh viên trở nên độc lập là để sinh viên nhận ra phương pháp học từ của chính mình và tìm ra những cách riêng để nâng cao vốn từ ngữ của mình. Giảng viên có thể giúp sinh viên xây dựng một kế hoạch cá nhân phù hợp nhất với việc học từ vựng của mình.

Các chiến lược học từ vựng độc lập là rất cần thiết, hữu ích và nên được kết hợp trong giảng dạy. Tuy nhiên, chúng ta nên lưu ý rằng mỗi sinh viên có các cách tiếp thu từ vựng không quen

thuộc khác nhau hoặc không phải tất cả họ đều có trình độ Tiếng Anh như nhau. Do đó, việc giảng dạy và học rõ ràng cần được thực hiện thông qua hướng dẫn của giảng viên và các hoạt động trong lớp học.

2.3.4. Phương pháp lặp lại từ

Trong thực tế từ vựng có nhiều nghĩa và cách sử dụng cũng khác nhau, nên việc nhìn thấy một từ một lần duy nhất sẽ khiến sinh viên khó có thể học hoặc nhớ được từ đó. Theo khái niệm ‘biết một từ’ của Richard (1976) và của Nation (2001) về việc tiếp thu kiến thức về từ vựng một cách hiệu quả là phải liên tục. Để học được một từ bao gồm việc nhận ra sự xuất hiện của từ, cách viết chính tả của từ đó, nguồn gốc, sự phù hợp trong các tình huống khác nhau và các liên kết từ. Khi từ nào đó xuất hiện nhiều lần, sinh viên mới có thể hiểu đầy đủ về cách sử dụng và ý nghĩa của nó.

2.3.5. Phương pháp liên hệ từ với thực tế

Theo Gairns và Redman-1993, việc sử dụng các hình ảnh trực quan trong lớp học rất được khuyến khích trong việc giảng dạy từ vựng vì nó giúp tạo ra các mục cụ thể trong tâm trí của sinh viên hơn là suy nghĩ về một từ trừu tượng. Sử dụng các công cụ giảng dạy như biểu đồ treo tường, flashcard và tranh ảnh có thể giúp sinh viên hình dung từ một cách trực quan. Ngày nay nhờ có sự phát triển của công nghệ và internet, việc sử dụng các tranh ảnh trực tuyến làm cho bài giảng trở nên sống động hơn. Sinh viên cũng cảm thấy hứng thú hơn với bài học. Thông qua những tình huống giao tiếp ngắn hoặc một phần trích dẫn bài giảng chuyên ngành trên youtube, sinh viên có thể thấy được cách từ vựng đó được sử dụng như thế nào.

Theo Jordan (1997), “cách hiệu quả nhất để sinh viên gia tăng kho từ vựng tích cực của mình là để họ tham gia một cách tập trung vào quá trình học tập (trang 162).” Hoạt động này có thể dưới sự hướng dẫn của giáo viên, làm việc nhóm với các sinh viên khác, hoặc trong quá trình học tập độc lập.

2.3.6. Phương pháp hoạt động động não

Thực hiện các hoạt động động não là một cách khác để giúp tăng vốn từ vựng của sinh viên. Quá trình này thường đề cập đến cách liên kết mà sinh viên có thể liên tưởng khi đưa ra chủ đề. Ví dụ khi được yêu cầu đưa ra những từ mà sinh viên nghĩ đến khi nghe thấy từ ‘được học’, hầu hết sinh viên sẽ tạo ra một số từ và cụm từ: tương tác thuốc, quá liều, tác dụng phụ, phản ứng có hại của thuốc... Sau đó, sinh viên có thể phân cụm những từ này

với nhau theo cách nhớ và liên tưởng riêng của họ.

2.3.7. Phương pháp mở rộng vốn từ vựng

Trong quá trình giảng dạy Tiếng Anh chuyên ngành giảng viên có thể áp dụng nhiều phương pháp khác nhau để giúp sinh viên học và nhớ thêm từ. Tìm từ đồng nghĩa và trái nghĩa cũng là một trong những phương pháp rất hiệu quả. Phương pháp này không tiến hành độc lập mà nó là sự kết hợp cả việc đoán nghĩa của từ qua ngữ cảnh. Thông qua phương pháp này sinh viên cảm thấy sự tự tin hơn trong học tập vì dễ diễn tả một thông tin họ có thể dùng nhiều từ khác nhau để thay thế. Do vậy câu văn sẽ trở nên chính xác và mạch lạc hơn.

III. KẾT LUẬN

Kết luận rằng việc giảng dạy và học từ vựng Tiếng Anh chuyên ngành đóng một vai trò quan trọng trong toàn bộ quá trình mặc dù nó chỉ là

một mục tiêu phụ trong một loạt các mục tiêu quan trọng trong việc học ngôn ngữ thứ hai. Hơn nữa, điều quan trọng là giảng viên phải lựa chọn cẩn thận các loại từ vựng Tiếng Anh sẽ dạy cho sinh viên, từ nào nên dạy, từ nào để cho sinh viên tự học. Ở một mức độ giảng viên dạy Tiếng Anh chuyên ngành có thể không cần chú ý nhiều đến những từ vựng quá đặc biệt đối với một ngành hoặc lĩnh vực nhất định. Hơn nữa, giảng dạy và học các từ có tần suất xuất hiện cao có thể có lợi cho sinh viên khóa học Tiếng Anh chuyên ngành. Khuyến khích và cung cấp cho sinh viên các chiến lược và hỗ trợ để họ độc lập trong việc tiếp thu và học tập sẽ là một giải pháp hiệu quả. Do đó việc lựa chọn phương pháp và cách tiếp cận trong giảng dạy Tiếng Anh chuyên ngành là rất quan trọng. Thông qua đó sinh viên sẽ có thể học từ vựng một cách hiệu quả.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1]. Graves, K (1999), Teachers as Course Developers. Cambridge: Cambridge Press.
- [2]. Hutchinson, T and Waters, A. (1998), English for Specific Purposes A learner- Centered approach Cambridge. Cambridge University Press.
- [3]. Mackay, R, and Moundford, A (EDS), English for Specific Purposes: A case study approach. London: Long man.
- [4]. Robinson, P (1989), English for Specific Purposes (ESP), Oxford Institute Press.
- [5]. Wallace. Catharine(1992). Language Teaching: A Scheme for Teacher Education. Oxford: Oxford University Press.